Timo Rämänen/Marja Savonmäki

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

VASTINE LAUSUNTOIHIN: HALLITUKSEN ESITYS SIEMENLAIKSI SEKÄ SAKON TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA ANNETUN LAIN 1 §:N MUUTTAMISESTA (HE 172/2018 VP)

1. **Oikeusministeriö**

Oikeusministeriö on esittänyt, ehdotetun siemenlain 26 §:ään lisättäisiin viittaus hallintolain 39 §:ään.

Ministeriö ehdottaa, että 26 §:n 2 momentti muutetaan seuraavasti:

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tarkastuksen ja näytteenoton saa tehdä vain viranomainen. Tarkastus ja näytteenotto saadaan toimittaa vain, jos tarkastuksen toimittaminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen tässä laissa rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn ja tarkastus on välttämätön rikoksen selvittämiseksi. *Muilta osin tarkastuksessa on noudatettava mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.*”

Oikeusministeriö on todennut, että ehdotetun tiedonsaantioikeutta koskevan pykälän (27 §) perusteluista saa käsityksen, että liikkumavara perustuu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan d ja f alakohtaan.

Ehdotuksessa on säännökset, jotka oikeuttavat viranomaisen saamaan yksityisiltä toimijoilta tai viranomaisilta taikka julkista hallintotehtävää hoitavilta lakisääteisen tehtävän hoitamista varten tarpeelliset tiedot. Esityksessä katsotaan, että edellä mainitut säännökset ovat sellaisia käsittelytoimia, joita tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetaan (s.o. tietojen vastaanottajat ja luovutettavien tietojen käyttötarkoitukset) ja joilla varmistetaan henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus ja asianmukaisuus. Tietosuoja-asetuksen 86 artikla mahdollistaa sen, että kansallisesti sovitetaan yhteen henkilötietojen suojaa ja asiakirjojen julkisuutta koskevat säännökset. Edellä kuvatut säännökset liittyvät myös tältä osin asetuksen sallimaan liikkumavaraan.

Ministeriö ei ole tarkoittanut saada aikaan mitään sekaannusta. On selvää, että tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan d ja f alakohtien perusteella ei ole kansallista liikkumavaraa eikä se ole ollut tarkoituskaan. Ehdotetun 27 §:n yksityiskohtaisten perusteluiden 3 kappaleen viimeinen virke olisi pitänyt jättää pois esityksestä.

Oikeusministeriö pitää epäselvänä onko miehittämättömän ilma-aluksen käyttö valvonnassa (30§) vain tekninen keino toteuttaa valvontaa sekä että valvonnassa tulisi ottaa huomioon yleissäännökset hallintomenettelystä, sekä ilmailulain, tietosuojalain ja yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimukset.

Kyse on avustavasta teknisestä keinosta toteuttaa 26 §:ssä tarkoitettu tarkastus. Tähän pykälään on edellä ehdotettu lisättäväksi viittaus hallintolain 39 §:ään.

Sekä liikenne- ja viestintäministeriö että Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi ovat HE:n valmistelun yhteydessä antamissaan lausunnoissa katsoneet, että kun miehittämätöntä ilma-alusta käytetään lentotyöhön, toimintaan sovelletaan ilmailulain (864/2014) lisäksi ilmailumääräystä OPS M1-32 kauko-ohjatun ilma-aluksen ja lennokin lennättämisestä. Ne ovat katsoneet, että ehdotuksen mukaista valvontaa voidaan harjoittaa muun jo olemassa olevan sääntelyn perusteella ja että siitä ei ole tarpeen säätää erikseen. Miehittämätön ilmailu on osa ilmailun kokonaisuutta, jossa on noudatettava. Sama koskee myös muuta yleistä lainsäädäntöä. Ministeriö on tältä osin samaa mieltä. Tarvittaessa voitaisiin lakiin lisätä uusi 3 momentti seuraavasti: ”*Miehittämättömien ilma-alusten osalta on noudatettava mitä ilmailulaissa (864/2014) tai sen nojalla annetuissa säädöksissä on säädetty.*”

Molemmat ovat samassa yhteydessä kiinnittäneet huomiota siihen, että miehittämättömästä ilmailusta ollaan valmistelemassa EU-lainsäädäntöä. Euroopan komissio antoi joulukuussa 2015 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan unionin lentoturvallisuusviraston perustamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 kumoamisesta (jäljempänä EASA-asetus). EASA-asetuksen uudistamisen yksi keskeinen tavoite on luoda miehittämättömälle ilmailulle EU:n tasoinen lainsäädäntökehys. EASA-asetuksessa säädettäisiin miehittämättömiä ilma-aluksia koskevista keskeisistä vaatimuksista. Tarkemmat Euroopan unionin tasoiset säännöt niiden suunnittelusta, valmistuksesta, huollosta ja käytöstä tultaisiin antamaan komission täytäntöönpano- ja delegoituina säädöksinä. Näiden säädösten valmistelu on käynnissä komissiossa ja Euroopan lentoturvallisuusvirastossa. Kansalliseen toimivaltaan jäävistä kysymyksistä tullaan jatkossakin sääntelemään puolestaan ilmailulaissa tai Liikenteen turvallisuusviraston määräyksissä.

Lakiehdotuksen 31 §:n mukaan Ruokavirasto voi siirtää palveluntarjoajalle 30 §:ssä tarkoitetun valvontatehtävän. Palveluntarjoaja ei ole määritelty ja voisi olla yksityinen henkilö tai yritys. Esityksestä ei käy ilmi mitä 31 §:ssä tarkoitetaan valvontatehtävällä. Tekniseen avustamiseen ei sovi, että velvollisuus ilmoittaa on palvelutarjoajalla.

Pykälässä ei ole tarkoitus siirtää itse valvontaa palveluntarjoajalle vaan yksittäisen Ruokaviraston määrittelemän avustavan tehtävän suorittamisesta viranomaiselle kuuluvan valvontatehtävän toteuttamisen yhteydessä. Ministeriö ehdottaa 31 §:n 1 momenttiin lisättäväksi sana ”avustava” ja samalla myös ilmoitusvelvollisuutta koskeva kohta ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti:

”Ruokavirasto voi siirtää 30 §:ssä tarkoitetun miehittämättömällä ilma-aluksella suoritettavan *avustavan* valvontatehtävän palveluntarjoajalle. *Ruokaviraston* on mainitun pykälän 2 momentissa mukaisesti ilmoitettava ilma-aluksen käytöstä valvonnassa. Palveluntarjoajan on toimitettava valvonnan tulokset Ruokavirastolle.”

Ehdotetun lain 32 §:n 5 momentissa viitattaisiin yleiseen tietosuoja-asetukseen. Momentin viimeisen virkkeen mukaan henkilötietojen käsittelyyn ei sovellettaisi, mitä tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa säädetään. Rekisteröidyn oikeuksia on mahdollista rajoittaa vain, jos rajoittaminen toteutetaan yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklassa tarkoitetulla tavalla ja siinä säädetyin

edellytyksin. Rajoituksessa tulee noudattaa keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja sen tulee olla demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata jokin tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa luetelluista seikoista. Esityksen perusteluista ei ilmene, miten tätä on esityksen valmistelussa arvioitu.

Tietosuoja-asetuksen 18 artiklassa säädetään eräistä rekisteröidyn oikeuksista henkilötietojen käsittelyn rajoittamiseen. Tietosuoja-asetuksen 23 artikla sallii tiettyjen edellytysten täyttyessä sen, että unionin tai jäsenvaltion lainsäädännöllä rajoitetaan mainitun oikeuden käyttöä. Artiklan 23 kohdan 1 mukaan rekisterinpitäjään tai henkilötietojen käsittelijään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan lainsäädäntötoimenpiteellä rajoittaa 12–22 artiklassa ja 34 artiklassa sekä 5 artiklassa, siltä osin kuin sen säännökset vastaavat 12–22 artiklassa säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia, säädettyjen velvollisuuksien ja oikeuksien soveltamisalaa, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön Tällä esityksellä rajoituksella voidaan taata tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa mainitut ”muut unionin tai jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet” (e kohta) ja ”valvonta-, tarkastus- tai sääntelytehtävä, joka satunnaisestikin liittyy julkisen vallan käyttöön a–e ja g alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa”. Tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan osalta poikkeamiseen lakisääteisten tehtävien osalta on riittävät perusteet. Lakisääteisillä tehtävillä tarkoitetaan tässä siis viranomaisten tehtäviä ja julkisia hallintotehtäviä. Lisäksi asia on rajattu vain tietosuoja-asetuksen yhteen artiklaan (18 artikla) ja siltäkin osin vain kahteen alakohtaan.

Tietosuoja-asetuksen 23 artiklan mukaisissa rajoituksissa tulee keskeisiltä osin noudattaa perusoikeuksia ja -vapauksia. Rekisteröidyn oikeusturvasta on keskeiseltä osin huolehdittu sillä, että viranomaiset ja julkisia hallintotehtäviä hoitavat noudattavat hallinnon yleislakeja. Rekisteröity voisi asiaansa (esimerkiksi tietojen paikkansapitämättömyys tai lainvastaisuus) liittyen käyttää esimerkiksi seuraavia oikeuksia: rekisteröidyn oikeus saada pääsy tietoihin (15 art.), oikeus tietojen oikaisemiseen (16 art.) ja oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle (77 art.).

Ehdotetun lain 32 §:n 5 momentti vastaa hallituksen esityksessä laiksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan eräiden henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 26/2018 vp) esitetyn siemenkauppalain 24 § 4 momentin muutosta. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan lisäksi, että säännöksen tarkemmat perustelut käyvät ilmi esityksen yleisperustelujen 2.7.5 luvusta. Tähän hallituksen esitykseen on saatu eduskunnan vastaus (EV 115/2018 vp) ja esitykseen liittyvät lait on tarkoitus saada voimaan mahdollisimman nopeasti. Mainittuun momenttiin ei uudessa siemenlaissa ole tarkoitus tehdä muutoksia tai lisäyksiä eikä ministeriö ole tästä syystä katsonut tarpeelliseksi perustella asiaa tarkemmin, koska vastaavan säännöksen käyttö on jo arvioitu edellä mainitun esityksen yhteydessä.

Oikeusministeriö on todennut lisäksi, että ehdotetun lain 32 §:n 2 momentin 6 kohdan alusta puuttuu sana ”tiedot” ja 4 momentin viimeisessä virkkeestä tulisi olla ”.. ellei tässä luvussa…”.

Ministeriö esittää että 32 §:n 2 momentin 6 kohta ja 4 momentin viimeinen virke muutetaan seuraavasti:

2 momentin 6 kohta
”6) *tiedot* valvontaviranomaisen suorittamista tarkastuksista ja niiden tuloksista sekä muut valvonnassa tarvittavat tiedot;”

4 momentin viimeinen virke
”…. Tässä luvussa säädettyihin rekistereihin ja asiakirjoihin sovelletaan mainittua lakia, ellei tässä *luvussa* toisin säädetä.”

Viranomaisten julkisuutta koskevissa erityissäännöksissä tulisi ilmetä, onko kyse julkisuuslakia täydentävästä säädöksestä. Salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskevasta pykälästä (33 §) tulisi ilmetä myös kenellä on oikeus tietojen luovuttamiseen.

Ministeriö edottaa 33 §:ään seuraavaa muutosta:

”*Sen lisäksi, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Ruokavirastolla on oikeus luovuttaa tässä laissa tarkoitettua tehtävää suorittaessa saatuja tietoja* yksityisen tai yhteisön asemasta tai liikesalaisuudesta syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle pakkokeinolain (806/2011) 8 luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun rikoksen selvittämiseksi ja tämän lain 23 §:ssä mainituille viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten sekä Verohallinnolle sille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. ”

Ehdotetun voimaantuloa koskevan 48 §:n 2 momentin mukaan siemenkauppalain nojalla annetut säädökset jäisivät voimaan. Ehdotettu sääntely ei täytä säännösten selkeydelle ja asetuksenantovaltuuksille asetettavia vaatimuksia.

Ministeriö ehdottaa, että ehdotetun lain 48 §:n 2 momentti muutetaan seuraavasti:

”Tällä lailla kumotaan siemenkauppalaki (728/2000). *Siemenkauppalain nojalla annetut valtioneuvoston asetus korvauksen maksamisesta kansallisesti tärkeiden peltokasvien jalostustyöstä ja kantasiementuotannosta (1525/2015) sekä maa- ja metsätalousministeriön asetukset siemenkaupan valvonnasta (18/17), viljelystarkastusten suorittamisesta (118/00), alkuperäiskasvilajikkeiden sekä erityisiin kasvuolosuhteisiin kehitettyjen vihanneslajikkeiden hyväksymisestä ja siemenkaupasta (25/10), kylvösiemenseoksista (116/00), kasvilajikelautakunnasta (22/10), kasvilajikkeiden lajikeluettelosta (51/04), juurikkaiden siemenkaupasta (114/00), vihanneskasvien siemenkaupasta (6/14), siemenperunan kaupasta (3/15), öljy- ja kuitukasvien siemenkaupasta (9/16), nurmi- ja rehukasvien siemenkaupasta (15/13), viljakasvien siemenkaupasta (16/13), viranomaisen valvomasta näytteenotosta ja laboratoriotarkastuksesta kylvösiementuotannossa (29/05), hukkakaurasta kylvösiementuotannossa (2/15) ja poikkeuksista rehukasvien siemenseosten markkinointiin luonnollisen ympäristön säilyttämiseksi (26/11) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen jäävät edelleen voimaan kunnes toisin säädetään.*”

2. Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriö on todennut, että jos nyt esitettävä miehittämättömän ilma-aluksen käyttöä koskeva 30 § katsotaan tarpeelliseksi, se täydentää muuta ilmailua koskevaa sääntelyä, joka on aina otettava huomioon, kun miehittämätöntä ilma-alusta käytetään valvontaan. Lisäksi se on esittänyt sen täsmentämistä mitä paikkatiedolla tarkoitetaan.

Ministeriö toteaa, että tarkoituksena on ollut, että miehittämättömän ilma-aluksen käyttöä valvonnassa koskevalla sääntelyllä on tarkoitus vain täydentää ilmailua koskevaa sääntelyä (ks. edellä OM:n lausuntoon liittyvät kommentit).

Käytännössä kaikki tieto, jonka yhtenä ominaisuutena on sijainti, on paikkatietoa. Laissa paikkatietoinfrastruktuurista (421/2009) todetaan, että ”paikkatiedolla tarkoitetaan sellaista sähköisessä muodossa olevaa Suomen aluetta koskevaa tietoa, joka sisältää tietokohteiden ominaisuutena kohteen sijainnin välittömänä tai välillisenä viittauksena tiettyyn paikkaan tai maantieteelliseen alueeseen”. Paikkatietoa voidaan, sen sisältämän sijaintiominaisuuden ansiosta, hyödyntää ja yhdistää tehokkaasti erilaisilla paikkatietomenetelmillä monenlaisissa analyyseissä, suunnitelmissa ja kartoissa. Ministeriö ei katso tarpeelliseksi määritellä paikkatietoa erikseen tässä yhteydessä.

Tulevaisuudessa siementuotantoon käytettävillä alueilla voisi olla mahdollista paikkatiedon avulla käyttää automaattisesti ohjautuvia miehittämättömiä ilma-aluksia tarkkojen ja laadukkaiden paikkatietojen sekä luotettavien tarkkojen paikannuspalveluiden avulla. Lisäksi miehittämättömien ilma-aluksien käytöstä valvonnassa syntyvien valvonnan tuloksien yhteydessä tarvitaan lisätietoja, esimerkiksi paikkamerkinnän sisältävät valokuvat. Käytännössä ennen kuin käytettävissä olevat ”menetelmät” vakiintuvat ja tulevat luotettaviksi, on mahdolliset havainnot tarkistettava viranomaisen toimesta paikan päällä.

3. Geenitekniikan lautakunta/STM

Siemenen määritelmä 4 § 9 kohta ei ole sopusoinnussa uusimman EU-lainsäädännön tulkinnan kanssa

Ministeriö on tietoinen lausunnossa mainitun 25.7.2018 annetun EU-tuomioistuimen päätöksen sisällöstä ja siitä mahdollisesti aiheutuvista ongelmista, mutta ennen kuin tästä mahdollisesti aiheutuvat mahdolliset muutostarpeet on tarkemmin analysoitu ja ensin viety EU:n lainsäädäntöön ei ministeriön mielestä ole muuta vaihtoehtoa kuin nyt ehdotuksessa esitetty määritelmä. Ministeriö katsoo lisäksi, että siemenlain määritelmän muutos näyttäisi käytännössä edellyttävän ensin EU:n geenitekniikkadirektiivien sekä geenitekniikkalain (377/1995) määritelmien muuttamista.

Geenitekniikan lautakunta on esittänyt ehdotetun lain 3 §:ään lisättäväksi viitettä geenitekniikkalakiin.

Ministeriö on 3 §:n osalta miettinyt tarkkaan mihin lakeihin on tarpeen viitata eikä pidä viittausta geenitekniikkalakiin tarpeellisena. Lisäksi on myös muita lakeja, joihin ministeriö ei ole katsonut tarpeelliseksi viitata, kuten esimerkiksi laki hukkakauran torjunnasta (185/2002) ja laki korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueesta (744/2016).

Hallituksen esityksessä viittaus luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annettuun lakiin (294/2015) on katsottu tarpeelliseksi, koska luonnonmukaisesti tuotettujen siementen osalta on lähtökohtana se, että siemenlainsäädännön vaatimuksia noudatetaan. Luomulainsäädännössä on kuitenkin myös omia lisävaatimuksia siemenille, jotta siemeniä voitaisiin käyttää luonnonmukaisessa tuotannossa. Laki kasvinterveyden suojelemisesta (702/2003) on toinen laki, johon on katsottu aiheelliseksi viitata. Kasvinterveyttä koskevia vaatimuksia on ”laatuvaatimuksina” mukana siemenlainsäädännössä. Nyt on kuitenkin uudessa EU:n kasvinterveyslainsäädännössä asetettu vaatimuksia, jotka vaikuttavat suoraan siemeniin. Näkyvimpänä näistä on ehdotetun lain 11 §:n (Pakkaaminen ja merkitseminen) mukainen kasvipassia koskeva vaatimus.

Geenitekniikan lautakunta on esittänyt 1) tiedostojen säilyttämisajaksi (15 §) GM –siemen osalta 30 vuotta, ehdotetun 6 vuoden sijaan. Lisäksi lautakunta on esittänyt, että 2) valvontatietojen poistaminen valvontarekisteristä (32 §) tapahtuisi vasta 30 vuoden kuluttua siitä, kun Ruokavirastolle on tehty ilmoitus toiminnan päättymisestä.

Nykyinen kolme vuotinen toimijan tiedoston säilyttämisvelvollisuus on osoittautunut liian lyhyeksi tapauksissa, joissa tutkitaan petollista toimintaa ja jäljitetään myytyjä kauppaeriä. Ministeriö pitää ehdotetun lain 15 §:ssä ehdotettua 6 vuoden pituista tiedostojen säilyttämisvelvollisuutta riittävänä. Ehdotettu 30 vuoden säilytysvelvollisuus ei ole kohtuullinen toimijoiden osalta, eikä pidempi säilytysaika välttämättä toisi mukanaan mitään todellista parannusta nykytilaan. Jos geenitekniikalla muunnettujen organismien osalta on tarpeen pidempi säilytysaika, olisi siitä ministeriön mielestä säädettävä geenitekniikkalaissa (377/1995), koska ministeriö ei näe tarvetta muun siemenkaupan osalta tarvetta pidemmälle tiedostojen säilyttämisajalle.

Ehdotetussa 30 §:ssä säädetään, että Ruokavirasto pitää valvontaa varten valtakunnallista valvontarekisteriä. Valvontarekisterin perustiedot Ruokavirasto saisi toimijoiden ilmoitusvelvollisuuden, pakkaamojen ja yksityisien laboratorioiden hyväksymisen kautta. Kyse on rekisteristä, johon merkitään tietoja ehdotetussa laissa tarkoitetuista toimijoista, pakkaamoista ja laboratorioista. Lisäksi rekisteriin merkitään mm. säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista. Kun toiminta loppuu, ei viranomaisilla ole enää tarvetta säilyttää rekisteriin toimijasta kerättyjä tietoja. Ministeriö pitää näiden tietojen säilyttämistä tarpeellisena valvonnan kannalta, mutta vain nyt ehdotettuun 3 vuoteen saakka siitä, kun ilmoitus on saatu tai toiminta on loppunut. On muistettava, että eräkohtaisia tietoja ei merkitä valvontarekisteriin, vaan näiden eräkohtaisten tietojen säilytys toteutuu ehdotetun lain 15 §:n kautta.

Geenitekniikan lautakunta on ehdottanut, että lain 24 §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa todettaisiin muun muassa ”….on valtuutetun tarkastajan tai näytteenottajan otettava yhteyttä Ruokavirastoon riittävän geenitekniikan asiantuntemuksen varmistamiseksi valvonnassa.”

Ministeriö katsoo, että geenitekniikkalain mukaisesta valvonnasta säädetään riittävällä tarkkuudella geenitekniikkalaissa ja että nykyinen työnjako on riittävän selkeä valvonnan osalta. Molemmissa tapauksissahan valvova viranomainen on Ruokavirasto.

Geenitekniikan lautakunta esittää, että 36 §:n alkuun tulisi lisätä ” Ellei muualla laissa toisin säädetä, Ruokavirasto voi kieltää siemenerän …”.

Ministeriö ehdottaa, että 36 §:n 1 momentti muutettaisiin seuraavasti:

”*Ellei muualla laissa toisin säädetä,* Ruokavirasto voi kieltää siemenerän markkinoille saattamisen taikka kieltää pakkaamoa tai siementen markkinoille saattamista, maahantuontia tai maastavientiä harjoittavaa toimijaa markkinoimasta siemenerää, jos siemenerä, sen pakkaaminen tai sitä koskevat merkinnät eivät täytä tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä vaatimuksia. Kielto voidaan määrätä myös vaatimusten täyttämistä koskevien tarpeellisten tutkimusten suorittamisen ajaksi, jos on perusteltua syytä epäillä, että siemenet, niiden pakkaaminen tai niitä koskevat merkinnät eivät täytä niitä koskevia vaatimuksia. Ruokavirasto voi markkinoille saattaminen estämiseksi merkitä siemenet sopivalla tavalla.”

4. Vahingonkorvausvelvollisuus 16 § (Ankara vastuu)

Useissa lausunnoissa on otettu kantaa vahingonkorvausvelvollisuuteen sekä puolesta että vastaan. (mm. Siemenkauppiaitten yhdistys, Hankkija, Suomen siemenperunakeskus, Martti Kinnari)

Vahingonkorvausvastuu säilytettäisiin voimassa olevan lain mukaisesti tuottamuksesta riippumattomana, eli sen syntymiseksi ei vaadittaisi tahallisuutta tai huolimattomuutta korvausvelvollisen puolelta, mutta siitä voisi vapautua tiettyjen edellytysten vallitessa. Tuottamuksesta riippumatonta vastuuta on pyritty selkeyttämään. Siementen kunnostajan, pakkaajan ja tuojan vastuu koskisi vain lopulliselle käyttäjälle siemeniä luovuttavaa tai myyvää toimijaa. Näin ollen vastuu ei koskisi esimerkiksi kunnostajien välisiä toimituksia eikä kunnostamiseen tai pakkaamiseen osallistumattomia ketjun toimijoita (jälleenmyyjät ja muut vastaavat ammatinharjoittajat).

MTK on lausunnossaan todennut, että siemenen sertifiointi ei voi olla peruste siihen, että ankaran vastuun periaate ei olisi enää voimassa.

HE:n 16 §:n 2 momentin perusteluissa todetaan, että välttääkseen vastuun korvausvelvollisen tulisi osoittaa, että siemenissä ei ole ollut korvausvelvollisuuden aiheuttanutta virhettä silloin kun hän laski siemenet markkinoille. Virheen poissaolosta ei edellyttäisi täyttä varmuutta, mutta sen tulisi olla tehdyn selvityksen valossa todennäköistä. Esimerkiksi sertifioidut siemenet, joiden laadun ja aitouden viranomainen on varmentanut, voisi olla yksi indikaattorina siitä, ettei siemenissä ole ollut virhettä.

Kyse on vain yhdestä esimerkistä, siitä milloin korvausvelvollinen voisi mahdollisesti vapautua vastuusta, mutta myös kaikkien muiden ehtojen tulee täyttyä. Esimerkki ei siis tarkoita sitä, etteikö ankara vastuu voisi olla olemassa, vaikka siemenet on sertifioitu.

16 §:n 1 momenttiin tulisi selvyyden vuoksi lisätä vanhassa laissa ollut maininta, ”että siemen ei ole ollut siitä annettujen tietojen mukaista tai siinä on muu virhe”.

Valmisteltaessa lakia on tavoitteena ollut nykyisten vastuiden säilyttäminen. Sinänsä ministeriöllä ei ole mitään nykyisen lain sanamuotoa vastaan. Ministeriö toteaa kuitenkin, että yhtenä pykälän uudistamisen tavoitteena on ollut vastuiden selkeyttäminen. Tämä koskee myös siemenen kunnostajaa, pakkaaja ja sitä, joka tuo siemenen Suomeen. Ministeriö mielestä nykyisen lain sanamuoto on ollut ongelmallinen, koska muuta virhettä ei ole määritelty. Kun lähtökohtana on, että siemenen tulee täyttää EU:n lainsäädännössä, tässä laissa ja sen nojalla säädetyt vaatimukset, tietää myös vahingonkorvausvelvollinen mistä hän on vastuussa.

5. Boreal

Boreal katsoo, että on tärkeää viljelyarvokokeiden (6 §) perus- ja kehittämiskuluja rahoitetaan myös budjettivaroin, etteivät kokeiden kustannukset nouse korkeiksi.

Ehdotettu laki tukee nykykäytännön jatkamista, jolloin viljelyarvokokeita rahoitetaan osittain valtion budjetista.

6. Luonnonvarakeskus

Luonnonvarakeskus esittää, että lain 6 § muutetaan seuraavasti: ”Luonnonvarakeskus vastaa viljelyarvokokeista, joissa selvitetään lajikkeen soveltuvuus Suomen viljelyoloihin.”

Ministeriö pitää esitettyä muutosta perusteltuna ja esittää, että ehdotetun lain 6 §:n 1 momentti muutetaan seuraavasti:

”Ruokavirasto vastaa 8 §:ssä tarkoitetusta lajikeluetteloon hyväksymisen edellytyksenä olevasta lajikkeen erottuvuuden, pysyvyyden ja yhtenäisyyden testaamisesta. Luonnonvarakeskus *vastaa* viljelyarvokokeista, joissa selvitetään lajikkeen soveltuvuus Suomen viljelyoloihin. Viljelyarvokokeet tulee järjestää kattavasti eri osissa maata huomioiden eri lajien viljelyalueet.”

7. Luomuliitto ry

Luomuliitto on lausunnossaan todennut, olevansa huolissaan siitä, että tähän mennessä jalostajat eivät ole tuottaneet markkinoille sellaisia sertifioituja lajikkeita, jotka olisivat erityisesti luonnonmukaisiin olosuhteisiin ja vaatimuksiin jalostettuja. Lisäksi luomuliitto on tyytyväinen siihen, että ehdotuksessa on huomioon vähäisten siemenmäärien tuottaminen.

Ehdotuksen tavoitteena on ollut tehdä juuri niin turvaamalla viljelijöille mahdollisuus saada käyttöönsä tuotantosuuntaansa ja kasvuolosuhteisiin sopivien kasvien siementä.